

TUDOR ARGHEZI'S "COLLABORATIVE" ARTICLES AND THEIR CONSEQUENCES

PUBLICATION DE "COLLABORATIONNISTE" DE TUDOR ARGHEZI ET SES CONSÉQUENCES

PUBLICISTICA DE „COLABORAȚIONIST” A LUI TUDOR ARGHEZI ȘI URMĂRILE EI

Mirel ANGHEL

Universitatea de Medicină și Farmacie „Carol Davila”, București,
Facultatea de Medicină, Disciplina Limbi Moderne,
B-dul Eroilor Sanitari, nr. 8
mirel.anghel@yahoo.com

Abstract

The articles published by Tudor Arghgezi in newspapers and magazines caused him the biggest problems the poet encountered in his entire life and brought him even two imprisonments, in 1919 and 1943. His articles and pamphlets always upset because the author did not take into consideration the political regime that ruled our country. He attacked his enemies without protecting anyone, irrespective of their importance. Some of the most difficult periods in the poet's life were the imprisonments. While he was in detention Tudor Arghezi had a very difficult biographical experience but his literary creation was prolific.

Résumé

Son activité de publiciste a créé de grands problèmes à Tudor Arghezi, lui amenant même deux emprisonnements - dans les années 1919 et 1943. Ses articles et pamphlets ont toujours dérangé, parce qu'ils n'ont jamais tenu compte du régime politique du pays et ils ont attaqué sans ménager, sans égard à l'importance des personnes en cause. Les unes des périodes les plus difficiles de la vie du poète ont été ses deux emprisonnements. Durant ces périodes Tudor Arghezi a traversé une dure épreuve biographique, mais également une période prolifique de son œuvre littéraire.

Rezumat

Activitatea publicistică i-a creat cele mai mari probleme lui Tudor Arghezi, aducându-i chiar și două întemnițări, în anii 1919 și 1943. Articolele și pamfletele sale au deranjat întotdeauna deoarece nu au ținut cont de orânduirea politică a țării și au atacat fără a menaja pe nimeni, indiferent de importanța persoanei respective. Unele dintre cele mai grele perioade din viața poetului au fost cele două detenții. În timpul lor Tudor Arghezi a fost într-o grea cumpănă biografică, dar într-o perioadă prolifică a creației sale literare.

Keywords: Tudor Arghezi, articles, Gazeta Bucureștilor, collaborative journalists

Mots-clés: Tudor Arghezi, publication, Gazeta Bucureștilor, journalistes collaborationnistes

Cuvinte cheie: Tudor Arghezi, publicistică, Gazeta Bucureștilor, ziariști colaboraționiști

Introducere

Publicistica lui Tudor Arghezi a fost pentru poet un mijloc de luptă cu orânduirile politice ale țării noastre, de-a lungul timpului. El nu a ezitat să critice pe oricine, lovind vitriolant în adversari și exprimându-și întotdeauna opiniile pe teme politice, sociale și culturale.

În anul 1913, încă departe de publicarea primului său volum de versuri (*Cuvinte potrivite*, 1927) Tudor Arghezi ocupă funcția de prim-redactor al ziarului *Seara*, al cărui proprietar este cunoscutul mecena Alexandru Bogdan-Pitești. Împreună cu Gala Galaction, Arghezi conduce revista *Cronica* între 12 februarie 1915 și 3 iulie 1916, până când ea își încetează apariția din cauza intrării României în război. În articolele sale, Tudor Arghezi militează pentru neutralitatea României în preajma Primului Război Mondial. În această perioadă, poetul începe o intensă activitate publicistică. Colaborează la multe publicații: *Facla*, *Seara*, *Cronica*, *Viața socială*, *Rampa*, *Figuri contemporane*, *Linia dreaptă*, *Revista ideei*, *Teatrul*, *Înfrățirea*, *Insula*, abordând mai multe domenii: cronică plastică, cronică de teatru, articole politice, pamflete, poezii și recenzii. În plus, Tudor Arghezi colaborează la *Viața românească* de la Iași, condusă de Garabet Ibrăileanu.

Totuși, problemele de ordin material îl presează tot mai mult, iar încercările sale nu sunt unele de succes. Colaborările la reviste nu-i asigură banii necesari pentru a-și întreține mama (Rozalia), fiul (Eliazar) și fratele vitreg (Alexandru, fiul Rozaliei), aflați într-o situație aproape dramatică.

În 1916, România declară război Puterilor Centrale. În acest context, prin activitatea lui publicistică, Tudor Arghezi se expune riscului de a fi asimilat în conștiința publică puterii germane care ocupă Bucureștiul. În articolele publicate între 1915-1916, înainte de colaborarea la *Gazeta Bucureștilor*, acesta susține neutralitatea României în războiul dintre Puterile Centrale și Antanta. În articolele din această perioadă, aplecarea sa spre Germania este evidentă.

O decizie luată acum îi va marca viața și activitatea literară. Este cunoscut faptul ca Tudor Arghezi era un germanofil, poate și datorită originii sale transilvane. După părăsirea Bucureștiului de către guvernul român, în data de 3 decembrie 1916, la scurt timp este înființat ziarul bilingv *Bukarester Tageblatt – Gazeta Bucureștilor*, primul număr apărând la 12 decembrie 1916. Pe prima pagină a publicației este menționat subtitlul *Ediție de războiu*. În timpul ocupației germane, presa apărea doar în limba germană. De aceea, înființarea acestui ziar bilingv poate fi interpretată și ca un gest subversiv față de ocupanți. Așadar, între anii 1916-1918, când toată zona Munteniei și Bucureștiul sunt evacuate din cauza războiului, Arghezi decide să nu părăsească Bucureștiul, ci rămâne și colaborează, sub dominația austro-germană, la aceasta gazetă.

Gazeta Bucureștilor își declară independența în numărul 65, din 6 martie 1917. În acest nou context, își oferă colaborarea scriitori și publiciști precum Tudor Arghezi, I. Slavici, Dem. Theodorescu, D. Karnabatt, A. Camburopol, toți crezând că, astfel, servesc interesul național. Ziarul va găzdui și comunicatele românești de pe front, potrivnice nemților. Tudor Arghezi își începe colaborarea începând cu nr. 154 din 19 mai 1917, odată cu publicarea editorialului *Germania și adversarii săi*. Editorialele politice sunt semnate de el cu pseudonimul Sigma, iar pentru cronicile teatrale poetul folosește inițialele T.A. În articolele politice, temele predilecte sunt cele care privesc politica internă și externă a țării.

După colaborarea la *Gazeta Bucureștilor*, mai publică articolul *Emanciparea* în *Curierul izraelit*, nr. 1 (473) din 6 septembrie 1918, semnând T. Arghezi. Este ultimul său articol publicat înainte de arestarea pe motiv de „colaboraționism”. Ultimul articol al lui Tudor Arghezi apărut în *Gazeta Bucureștilor* este cronică teatrală *Alfred Capus: «Bărbații Leontinei»* [1]. Ziarul mai apare până la 11 noiembrie 1918.

La 11 noiembrie 1918, Puterile Aliate și Germania încheie armistițiul care pune capăt Primului Război Mondial. După ce părăsise Bucureștiul la 3 decembrie 1916 pentru a se muta la Iași, guvernul român revine în Capitală în decembrie 1918 și instituie starea de asediu. Toți cei care rămăseseră în București și au colaborat cu ocupantul german sunt arestați. Pentru publicarea în ziarul oficial, Arghezi și alți ziariști (I. Slavici, Dem. Theodorescu, S. Grossman, D. Karnabatt), sunt acuzați de trădare și trimiși în fața Curții Marțiale, un tribunal de război. Sunt toți considerați

„trădători” pentru vina de a fi scris în paginile ziarului bilingv *Bukarester Tageblatt – Gazeta Bucureștilor*.

Din ordinul verbal de arestare dat de prefectul Bucureștiului, G. Corbescu, comisarul guvernului român pe lângă armatele aliate, în fața Curții Marțiale sunt aduși în total 24 de ziariști, fie că au fost redactori, colaboratori externi ai ziarului, au făcut traduceri, s-au ocupat de corectură, au semnat cronici artistice și literare sau articole politice.

Ziariștii sunt arestați la 4 ianuarie 1919 și înțemnițați la închisoarea Văcărești din București. Corbescu își motivează, în ziua a cincea a procesului, ordinul de arestare prin pericolul pe care ziariștii îl reprezentaseră pentru siguranța statului și pentru armatele aliate. Arestarea ziariștilor vine ca o surpriză, căci oamenii politici care pactizaseră cu vrășmașul nu sunt arestați, iar alți ziariști sunt reținuți și eliberați rapid. Într-un memoriu, ziariștii acuzați de trădare acuză faptul că sunt judecați de o instanță militară (Curtea Marțială), și nu de una civilă, așa cum ar fi fost normal. În procesul militar se cere pentru cinci dintre aceștia pedeapsa capitală. Alături de colaboratorii ziarului, sunt arestați și funcționarii care au lucrat la *Gazeta Bucureștilor*. Unii dintre ei ajung să fie achitați, în cele din urmă, asemenea multor oameni politici arestați. Alții vor ispăși pedepse de zece sau de cinci ani, în funcție de gravitatea faptelor comise.

Ecourile din presă sunt favorabile celor acuzați, curentul de opinie fiind acela că pe banca acuzaților nu au fost aduși toți cei vinovați, în special oamenii politici. Se spunea că Iorga le-ar fi propus ziariștilor să părăsească țara, dar Arghezi a refuzat în numele tuturor. Directorul gazetei la care au colaborat ziariștii, M. Sărățeanu, nu a putut fi arestat, fiind de negăsit.

Publicistica de neînduplecat a lui Tudor Arghezi

În tinerețe, Tudor Arghezi s-a închis voluntar în mănăstirea Cernica. Peste câțiva ani, este trimis tot într-o mănăstire, în străinătate, la Fribourg. De aici, *evadează* ca dintr-o închisoare, spre viața de laic, simțindu-și îngrădită libertatea spirituală. De-a lungul vieții, aceste situații s-au inversat, ca o ironie a sorții. În cele din urmă, el ajunge în fosta mănăstire Văcărești, transformată în închisoare. Scrisul său îl duce acum în detenție, refuzul poetului de a-și îndoi condeii după cum cereau vremurile costându-l chiar libertatea. Arghezi este acuzat că în articolele sale antebelice îi incriminase pe cei care erau în favoarea războiului, printre care se aflau instituția Parlamentului, regele Carol și instituția bancară Marmorosch Bank. În plus, se consideră că prin articolele sale a adus jigniri Regelui Ferdinand I și Reginei Maria.

Din cauza unei epidemii de tifos exentematic, închisoarea Văcărești intră în carantină, iar deținuții politici sunt mutați, la intervenția lui Nicolae Iorga, la Hotelul Modern din București, situat lângă cirul Sidoli. În cele 60 de zile cât locuiesc aici ca „internați”, libertatea nu le este prea mult îngrădită. Paza este foarte permisivă. Pot primi vizite de la familie, iar unii chiar își petrec nopțile acasă. „Închisoarea a fost câtva timp un hotel cu anumită clientelă. Stăpânirea știa și ea cât erau deținuții de vinovați și înțelegea că trebuiau vizitați des și lăsați să mai doarmă și pe la casele lor...” [2], își amintește Tudor Arghezi în legătură cu acest episod din viața lui. Timp de două luni sunt închiși fără a le fi aduse la cunoștință acuzațiile. Memoriile pe care scriitorii le trimit nu găsesc un ecou favorabil în rândul oamenilor politici. Acuzațiile aduse tuturor, introduși în aceeași categorie, sunt: servirea intereselor străine, demoralizarea armatei române prin articolele în care criticau acțiunile acesteia, atacarea oamenilor politici ai țării, trădarea interesului național, primirea unor sume importante de bani din partea nemților pentru articolele semnate în *Gazeta Bucureștilor*, gazetă despre care se considera că, fără colaborarea lor, nu ar fi putut constitui un grup redacțional care să scoată ziarul pe piață.

După proces, în aprilie 1919, sunt iar mutați în acest hotel, la insistențele avocatului C.G. Costa-Foru. La el apelează ziariștii atunci când simt că sunt în pericol de a fi duși înapoi la Văcărești. Zvonurile care circulă sunt înspăimântătoare, căci se propune să fie duși la muncă silnică, la ocnă. Din păcate, lucrurile iau o turnură neplăcută. Un deținut evadează, făcându-i pe ziariști să se teamă că se vor înăspri condițiile de detenție. Se hotărăsc să ceară încă o dată ajutorul avocatului C.G. Costa-Foru. La 19 aprilie 1919, toți ziariștii semnează o scrisoare adresată acestuia și țin să se

desolidarizeze neapărat de cazul evadatului minor, pe nume Rotman, pentru a nu avea și ei de suferit:

„Pentru stabilirea diferenței fundamentale dintre cazul nostru și cazul unui băiet de prăvălie, bun socialist poate, dar naiv și nervos, v-am ruga să interveniți, dacă întrebările Dv., făcute cu titlul de informație la locul competente, li s-ar răspunde că suntem amenințați de efectele unei solidarizări forțate și pripite cu un deținut dispărut. O pază mai sigură decât ne administrăm noi înșine individual nu pot garanta nici zidurile Văcăreștilor nici fortăreața Jilavei”[3].

După ce sunt mutați la Văcărești, soția lui, Paraschiva, le asigură întemnițaților hrana zilnică, străbătând pe jos distanța de la locuința din bulevardul bucureștean Elisabeta până la închisoare, încărcată de povara cratițelor cu mâncare. Glumind, lui Arghezi îi plăcea să spună că și-a construit casa din mahalaua Mărțișor pentru a fi mai aproape de acest loc, în cazul în care va mai fi închis. A presimțit bine că va mai fi închis, dar a doua întemnițare (din 1943) va fi la Târgu-Jiu, departe de București.

La închisoarea Văcărești deținuții trăiau într-o situație foarte grea, așteptând eliberarea promisă de unii oameni politici. Sănătatea le fusese afectată de ultimul an în care au stat închiși. Dintre toți, Slavici și Grossman sunt grav bolnavi. În închisoare, pentru Tudor Arghezi apar frământările legate de familia sa. Primul lui fiu, Eliazar, în vârstă de 14 ani, îi creează probleme Paraschivei, a doua soție a poetului. Eliazar moștenește de la tatăl lui tocmai spiritul rebel. Fuge de acasă în repetate rânduri la mama lui, Constanța Zissu. Astfel, tatăl său obține, în mai 1919, o grațiere temporară de cinci zile, sub pază permanentă, pentru a-și aduce fiul fugar acasă. Momentul acestei scurte eliberări este immortalizat de Tudor Arghezi în *Vizita acasă*, scriere apărută în volumul *Icoane de lemn*. Însă, peste doar câteva luni, în septembrie 1919, Eliazar pleacă iar, „demoralizat de absența mea de acasă” [6], mărturisește tatăl îngrijorat într-o scrisoare.

În procesul ziariștilor „colaboraționiști”, printre avocații care îl apără pe Tudor Arghezi se află și N.D. Cocea, bunul prieten al poetului susținând în pledoaria sa că el este cel mai mare poet al țării după Eminescu, chiar dacă nu publicase încă niciun volum de versuri. Cocea subliniază firea de revoltat a lui Arghezi, care, susține el, nu este o persoană care să poată fi acuzată de trădare. Nu a fost, însă, apărat doar de N.D. Cocea. Mai susțin în proces cauza sa avocații D. Cancicov, Tudor Popescu și M. Negreanu.

Procesul ziariștilor începe la 22 februarie 1919 la Curtea Marțială a Corpului II Armată și durează 13 zile. Avocații apărării invocă la proces articolul 24 din Constituție, prin care este garantată libertatea presei, dar și articolul 42 al Convenției de la Haga, conform căruia ziariștii nu pot fi incriminați pentru activitatea lor în timpul ocupației inamice. În pledoaria sa, Tudor Arghezi se solidarizează cu Dem. Theodorescu, afirmând că amândoi au situații foarte asemănătoare. El susține că generalul Iliescu, subordonat lui Ion Brătianu, fusese cel care le-a dictat orientarea articolelor semnate de ei.

În plus, avocații care îi apără pe ziariști subliniază rolul important jucat de *Gazeta Bucureștilor* pentru „păstrarea moralului populației”, ziarul fiind „ecoul frământărilor” oamenilor. Ei nu au făcut decât să scrie „sub inspirația oamenilor politici români”, cea mai bună dovadă care arăta că gazeta nu era o „foaie” germană fiind faptul că în ea erau publicate ordonanțe și comunicate ale Ministerelor românești, lăsate prin delegații în Muntenia.

Partea acuzării este susținută în proces de comisarul regal, maiorul Gheorghe Nicolescu-Bolintin, cel care respinge obiecția avocaților de incompetență a unui tribunal militar de a-i judeca pe ziariști prin faptul că situația este una excepțională, iar, în cazul instituirii stării de asediu, autoritatea revine armatei. Nemulțumiți de respingerea acestei obiecții de către instanță, în a patra zi a procesului, avocații P. Grădișteanu, C.G. Costa-Foru, N. Micescu, C.G. Petrescu, N. Mavrojani și G. Ștefănescu se retrag din ședința de judecată, rămânând ca acuzații să fie apărați doar de avocații desemnați din oficiu.

Tudor Arghezi inițiază la 31 decembrie 1919 o petiție pe care o semnează și câțiva dintre ceilalți deținuți. Toți apelează la bunăvoința unor persoane influente. Pe poet îl ajută și fratele său vitreg, Alexandru Pîrvulescu. El îi înmânează generalului D. Iliescu câteva scrisori din partea lui

Arghezi, prin care ziaristii solicită grațierea și amnistierea, în vederea reintegrării lor în viața literară și publicistică. Pentru moment, nicio intervenție făcută de numeroși scriitori în favoarea celor închiși nu are rezultate concrete.

Procesul se ține la Tribunalul Militar, deoarece se consideră că ziaristii au oferit inamicului informații care au adus prejudicii situației militare și politice a României. Ion N. Theodorescu (Tudor Arghezi) ia cuvântul în 24 februarie 1919. Invocă în depoziția sa colaborarea la *Libertatea*, ziar care îi susținea pe adversarii Germaniei. El mai declară în timpul procesului că în război a fost implicat de partea guvernului român, iar o dovadă în favoarea sa este susținerea de care s-a bucurat din partea generalului D. Iliescu.

Sentința este pronunțată în 23 martie 1919. D. Karnabatt și S. Grossman sunt condamnați la câte 10 ani de închisoare, iar Dem. Theodorescu, I. Slavici și T. Arghezi primesc câte cinci ani. În schimb, sunt achitați alți angajați ai ziarului. Recursul pe care ei îl fac este respins la 30 septembrie 1919. Reacțiile din presă sunt pozitive celor condamnați, considerându-se ca totul ar fi doar un abuz de putere. Opinie singulară face Nicolae Iorga. În *Neamul românesc*, nr. 57 din 11 martie 1919, acesta își manifestă satisfacția față de condamnarea „răspopitului” Tudor Arghezi. În schimb, adevărații prieteni nu îl părăsesc. Gala Galaction publică articolul *Tudor Arghezi în Chemarea* (30 decembrie 1919), în care rememorează prietenia lor încă din adolescență, pledând, totodată, și pentru libertatea de opinie a scriitorilor.

La închisoarea Văcărești, scriitorii sunt tratați preferențial, nefiind amestecați cu ceilalți deținuți. Ei formează categoria aparte a deținuților politici. Li se permite să scrie, au libertatea de a întreține corespondență cu cei de afară, iar celulele lor devin locuri în care se țin mici cenecluri, unde scriitorii își citesc unul altuia operele.

Arghezi se amestecă și printre pușcăriașii de drept comun, îi observă cu atenție, le ascultă poveștile și îi pune în opera sa. Spunea adesea că poarta neagră a închisorii i-a inspirat titlul volumului de proză în care evocă această experiență, *Poarta neagră*. Pentru volumul de versuri *Flori de mucigai*, scrie poetul, „am îmbinat durerile sufletului strâmb, măcar că plin de candori, cu imaginea generală a decompoziției omenești, a zidurilor reci, a temniței puturoase, a șobolanilor și a morților fără cruce...” [8]. Doar întâlnirea cu această sub-lume a închisorii putea produce o asemenea reacție a sensibilității poetice a lui Tudor Arghezi. Personajele văzute de poet aici au intrat în literatura sa; aceasta este o lume „șuie”, de hoți, tâlhari și pungăși, înfățișată în volumele *Flori de mucigai* și în *Icoane de lemn*. El mai scrie în închisoare și poezia *Prințul*, datată „Văcărești 1919”, publicată după eliberare în *Umanitatea*, I, nr. 2, iulie 1920. În această revistă vor mai publica după eliberare foștii colegi de temniță D. Karnabatt și I. Slavici, dar și Gala Galaction și Tudor Vianu.

Fiecare dintre cei întemnițați apelează la persoane cu influență politică pentru a-i ajuta să fie eliberați, dar fără rezultate notabile. În iunie 1919, cei cinci ziaristi redactează un memoriu prin care cer eliberarea temporară până la judecarea recursului la Înalta Curte de Casație și Justiție. Memoriul le este respins. La 28 august 1919, Tudor Arghezi îi expediază o scrisoare lui Arthur Văitoianu, ministru de Război în cabinetul lui Ion I.C. Brătianu, pentru a-l ruga să intervină de urgență pe lângă prim-minstru în vederea eliberării lor. El pune această situație neplăcută pe seama „capriciilor” „rău informate ale unor adversari fanteziști”, recunoscând și că „Unii dintre noi și-au dus convingerile prea departe, poate, și n-au știut să-și pună condeiului frâu” [9].

Arghezi trimite încă o scrisoare la 28 august 1919, în numele celor cinci ziaristi închiși, de această dată generalului D. Iliescu, bazându-se pe influența pe care acesta o avea în sfera politică internă și internațională. Nu are succes nici de această dată. Îi expediază generalului Văitoianu o nouă scrisoare, în data de 7 septembrie 1919, când îi cere, în nume personal, o nouă grațiere temporară (după ce primise una de cinci zile în luna mai a aceluiași an), deoarece fiul, Eliazar, fugise din nou de acasă.

Viața în temniță

La închisoarea Văcărești, Slavici, cel mai vârstnic din grupul deținuților politici, stă retras tot timpul, scrie 12 ore zilnic și refuză să semneze petițiile pe care ceilalți le fac pentru a fi grațiați.

Deținuții politici discută aprins chestiunile politice ale zilei sau probleme de literatură. Opinia publică le este încă potrivnică. Lipsește și disponibilitatea politică a liberalilor de a-i ajuta.

O rază de speranță se întrevede în schimbarea guvernului liberal condus de Ionel I.C. Brătianu, la 27 septembrie 1919. Prim-ministrul se opusese eliberării ziariștilor „colaboraționiști”, în ciuda unor presiuni făcute de opinia publică și a memoriilor repetate ale ziariștilor. În noul context politic, N.D. Cocea ocupă un loc de deputat. Printre cei care vor contribui la eliberarea ziariștilor este și senatorul Gr. T. Coandă, membru al al Partidului Țărănesc și director al Băncii Populare Pitești, acolo unde era angajat chiar tatăl lui Tudor Arghezi, Nicolae Theodorescu. În ședința Senatului din 22 decembrie 1919, Gr. T. Coandă, probabil și la rugămintea tatălui lui Tudor Arghezi, cere eliberarea ziariștilor.

Noul guvern, condus de Alexandru Vaida-Voievod, este format la 1 decembrie 1919, printre demnitari numărându-se O. Goga, ministru la Instrucție Publică, dar și Nicolae Iorga, în calitate de președinte al Camerei Deputaților. După cum notează în *Memoriile* [10] sale, Iorga intenționa să îi ajute pe ziariștii închiși să obțină grațierea, dar abia după pronunțarea condamnării.

Pentru eliberarea deținuților politici acuzați de colaboraționism este dusă o intensă campanie inițiată chiar de către Ministrul Justiției, Ștefan Ciceo-Pop. Deputatul de stânga C.G. Costa-Foru susține această cauză în Camera Deputaților prin cuvântarea sa din 22 decembrie 1919, prin care cere guvernului „să remedieze toate efectele rezultate din violarea Constituției” [11], printre care condamnarea grupului de ziariști de către un tribunal militar, și nu de Curtea de Jurați, așa cum ar fi fost normal. Ei nu doresc doar grațierea, ci și amnistierea, adică o reabilitare completă, căci simpla grațiere i-ar fi lipsit de drepturi civile și i-ar fi împiedicat să își reia activitatea literară sau gazetărească.

Astfel, curentul de opinie în cercurile politice se schimbă. Ministrul Justiției, Ștefan Ciceo-Pop face o vizită la închisoarea Văcărești în ziua de Crăciun a anului 1919. Le propune ziariștilor să semneze o petiție de grațiere către Regele Ferdinand I. Ministrul Justiției înaintează Regelui Ferdinand decretul de grațiere, aprobat la 31 decembrie 1919. Punerea lor în libertate se va produce la 1 ianuarie 1920.

Eliberarea este posibilă și în urma intervenției lui Nicolae Iorga, cel mai mare adversar al lui Tudor Arghezi. Mai mult, Iorga îi înmânează personal decizia de eliberare. Scund și îndesat, întemnițatul nu poate ajunge peste gard până la mâna adversarului său pentru a-și lua actul de grațiere. Astfel că Iorga face un gest memorabil pentru poet: „Pe mine m-a scos din pușcărie Nicolae Iorga. El a venit personal la Văcărești să-mi aducă decretul de grațiere. Pe atunci închisoarea era înconjurată cu un gard de sârmă ghimpată de înălțimea unui stat de om. Iorga era însă mai înalt decât gardul, iar eu...cum mă vezi. El și-a coborât deci mâinile peste gard, iar eu mi le-am înălțat către ale sale.” [12].

După grațiere, toți ziariștii fac eforturi pentru a fi amnistiați. Primesc, din nou, ajutorul lui Nicolae Iorga. La 24 februarie 1920, acesta semnează o cerere din partea Camerei Deputaților, adresată Ministrului Justiției, prin care solicită amnistierea celor cinci ziariști. Deocamdată nu obțin ceea ce își doresc.

Tudor Arghezi petrece în total la Văcărești un an și zece zile. Conform condamnării primite, ar fi trebuit eliberat după cinci ani, în martie 1925. La doar două săptămâni de la eliberare, Tudor Arghezi publică poezia *Biserica din Gropi*, datată „Văcărești 1919”. Abia ieșit din închisoare, el își ascute și mai tare verbul. Aflând de propunerea Societății Scriitorilor Români de a-l exclude din rândurile sale, îi numește „gângănii” și „mucigaiuri” [13] pe cei care aveau această intenție. În *Izbânda* este publicată o scrisoare-pamflet adresată de Tudor Arghezi redacției acestei publicații. Președintele Societății Scriitorilor Români (S.S.R.), Mihail Dragomirescu propusese în ultima ședință excluderea scriitorilor C. Stere, I. Slavici, G. Galaction, G. Topârceanu, A. de Herz, M. Sadoveanu și, bineînțeles, Tudor Arghezi.

La 29 iunie 1920, Tudor Arghezi îi trimite un memoriu [14] ministrului Industriei și Comerțului, Octav Tăslăuanu. Invocă alte precedente de amnistiere și cere în numele tuturor

ziariștilor același lucru. Ziariștii solicită un decret de amnistie pentru a fi reabilitați complet și a-și putea relua activitatea publicistică. Și acest demers este fără rezultat.

Ajutorul decisiv va veni din partea lui G.D. Mugur, un apropiat al regelui Ferdinand I și director al Fundației Culturale „Principele Carol”. În cele din urmă, vine și momentul atât de așteptat. La 4 iulie 1922, Regele semnează un decret de amnistiere, într-un context politic în care forurile internaționale cer explicații în legătură cu procesele politice din România.

Lupta cu editorii îl face pe Arghezi indezirabil în rândul scriitorilor, fiind unul dintre motivele excluderii. Pe scriitorii din această breaslă el îi numește „o minoritate” „compusă în mare parte din neofiți, în raporturi foarte indirecte și ipotetice cu literatura și promovați autori grație senilităților precoce ale d-lui Mihalache Dragomirescu” [15]. Ținta principală a acestui pamflet, care eliberează parcă furia acumulată în închisoare, este Mihail Dragomirescu, pe care el îl numește „cel mai cu demnitate nepot al lui Păcală” [16].

După eliberare, Tudor Arghezi pare un scriitor mult mai angajat pe frontul ideilor, cu o atitudine mai incisivă decât în trecut, reproșându-le celorlalți confrăți tocmai lipsa de atitudine în lupta curentelor de opinie. Mai mult decât atât, spune Arghezi, cei care nu au cunoscut temnița pentru opiniile lor îi osândesc pe alții care au făcut „jertfa (...) lepădării de sine” [17]. Adevăratul pericol pentru S.S.R., consideră Arghezi, intuit de M. Dragomirescu, este viitorul sindicat al scriitorilor, pe cale de constituire, care va avea rolul de a-i apăra pe aceștia în fața editorilor și de a reglementa cadrul juridic în care își desfășoară activitatea.

În trecut, Arghezi îi atacase pe editori, dorind o lege care să reglementeze relația acestora cu scriitorii. Motivul principal era legat de aspectele financiare. Cu siguranță, astfel de articole i-au deranjat pe mulți scriitori. El a dorit foarte mult să își înființeze propria tipografie, pentru a-și edita singur cărțile și a fi independent în activitatea de scriitor. Tovărășia celorlalți scriitori din Societate îi repugnă și nu îl emoționează deloc lipsa bucuriei de a mai avea dreptul „să-mi las galoșii la ușa Societății S.R., lângă pălăria d-lui Mihalache Dragomirescu (...) oricât de plăcută le-ar fi fost pingelelor acestor galoși tovarășia creștetului cugetător fesier al neprețuitului profesor” [18].

Concluzie

Publicistica lui Tudor Arghezi i-a rezervat poetului numeroase neplăceri de-a lungul timpului. Pe lângă cele două întemnițări, din 1919 și 1943, el a avut parte de numeroase adversități din partea oamenilor politici și a confrăților scriitori. Unele animozități l-au urmărit aproape întreaga viață de scriitor, așa cum a fost cea cu Nicolae Iorga. Totuși, de fiecare dată, oricât de multe probleme a avut din cauza pamfletelor și articolelor sale corozive, Arghezi a revenit în atenția cititorilor cu o forță și mai mare, afirmându-și întotdeauna crezul care a stat la baza creației lui.

Bibliografie

[1] *Gazeta Bucureștilor*, II, nr. 547, 23 iunie 1918, p. 1, semnat T.A., cu titlul *Teatrul Comoedia: «Bărbații Leontinei»*, comedie în trei acte de Capus, tradusă de P. Gusti, apud Tudor Arghezi, *Opere IV. Publicistică (1914-1918)*, Ediție îngrijită și note bibliografice de Mitzura Arghezi și Traian Radu, prefață de Eugen Simion, Editura Academiei Române, Univers Enciclopedic, București, 2003, pp. 1258-1262.

[2] Netea, Vasile, *Șapte nopți de vorbă cu Tudor Arghezi*, în *Interviuri literare*, Editura Minerva, București, 1972, p. 126.

[3] Dima-Drăgan, C., Vasilescu-Capsali, N., [scrisori din 19 aprilie 1919], în *Ateneu*, X, nr. 5, mai 1973, p. 7.

[4] Dima-Drăgan, C., Vasilescu-Capsali, N., [scrisoarea din noiembrie 1919], în *Ateneu*, X, nr. 5, mai 1973, p. 7.

[5] Firan, F., *Pe urmele lui Tudor Arghezi*, Editura Sport – Turism, București, 1981, p. 100.

[6] *Dimineața*, XVI, nr. 4631, duminică 3 martie 1919, p. 4.

[7] Bojin, A., *Un moment din viață* (scrisoare a lui Tudor Arghezi din 7 septembrie 1919), în *Cronica* (număr omagial Tudor Arghezi), XV, nr. 21, 23 mai 1980, p. 3.

[8] Arghezi, B.T., *Dincolo de zare*, Casa de Presă și Editură „Anotimp”, Editura Abaddaba, Oradea, 1998, p. 79.

[9] Arghezi, T., *Opere IV. Publicistică (1914-1918)*, Ediție îngrijită și note bibliografice de Mitzura Arghezi și Traian Radu, prefață de Eugen Simion, Editura Academiei Române, Univers Enciclopedic, București, 2003, p. 1385.

[10] Iorga, N., *Memorii, vol. II*, Editura „Națională” S. Ciornei, București, 1939.

[11] Țugui, P., *Arghezi necunoscut: zbuciumul vieții și zidirea operei*, Editura Vestala, București, 1998, p. 97-98.

[12] Dragoș, N., *L-am cunoscut pe Tudor Arghezi, vol. I*, Editura Eminescu, București, 1981, p. 207.

[13] Stere, Slavici, *Arghezi și S.S.R.*, în *Izbânda*, II, nr. 477, 5 aprilie 1920, p. 1.

[14] Țugui, P., *Arghezi necunoscut: zbuciumul vieții și zidirea operei*, Editura Vestala, București, 1998, [Anexa 6], pp.131-132.

[15] Stere, Slavici, *Arghezi și S.S.R.*, în *Izbânda*, II, nr. 477, 5 aprilie 1920, p. 1.

[16] Stere, Slavici, *Arghezi și S.S.R.*, în *Izbânda*, II, nr. 477, 5 aprilie 1920, p. 1.

[17] Stere, Slavici, *Arghezi și S.S.R.*, în *Izbânda*, II, nr. 477, 5 aprilie 1920, p. 1.

[18] Stere, Slavici, *Arghezi și S.S.R.*, în *Izbânda*, II, nr. 477, 5 aprilie 1920, p. 1.